

FRIDECZKY KATALIN

Fehér orchidea

– Mondja, Borika, van a Gyuszi bácsinak fia? – tette föl a kérdést az Idősek Otthona vezetője egy délután, amikor az asszony látogatóba ment az apjához. Bori meghökkent.

– Hogy jut ilyesmi az eszükbe? Nincs fia. Tudtommal én vagyok az egyetlen gyereke. Miért kérdi?

– Hát csak azért, mert tegnap kaptunk egy különös hívást. Egy férfi azt állította, hogy a Gyuszi bácsi fia, és szeretné látni az öreget. Idegenes akcentussal beszélt. Sejtettük, hogy esetleg valami szélhámós, ezért azt gondoltuk, előbb megkérdezzük Borikát. Bori felfortyant: – Ha valaki esetleg azt gondolja, hogy itt leesik számára valami örökségféle, akkor nagyon téved. Viheti az apámat nyugodtan most rögtön, neki adom! A betegségekivel, az adósságaival együtt. Be ne engedjék ide! – zárta le a témát Bori, de még sokáig dohogott magában. Micsoda dolog ez, idejön valaki ötven év után, és eszébe jut, hogy van neki egy apukája? Akkor hol volt, amikor az öreg a nyakamba szakadt? Rám testáltak mindent, minden hivatal engem talált meg, a közművektől a végrehajtóig. Én fizetem a hiteleit, törlesztem az adósságait, én cipelem orvostól orvosig, én szereztem neki ezt a helyet is az Otthonban, a saját pénzemen! Bori eleve gyanakvó volt minden idegennel szemben, amióta az a tragédia megesett az édesanyjával. Senkit be nem enged a lakásba, még a rendőrt se, mindenkitől igazolást követel. Őt nem fogja kirabolni senki! Még egyszer ilyesmi nem történhet meg! Elhatározta, hogy azon melegében kérdőre vonja az öreget, de amikor látta, hogy az szótlanul gubbaszt az ablak előtt és a tekintetében értelemnek nyoma sincs, letett róla. Megenyhülve ült le vele szemben egy székre, és megfogta az öreg ráncos, májfoltos kezét. – Hogy tönkre tud menni egy ember! – mélézott magában. Az apja, aki valaha fontos beosztásban volt és emberek sorsa függött tőle, most nem egyéb, mint egy bendő, amit napjában háromszor megtömnék. Az evés mindig is fontos szerepet játszott az életében. Felesége nem győzte jóllakatni. Az egész fizetésük jóformán a kosztra ment el. Az apa, amikor hazajött a hivatalból, azonnal a konyhába sietett, hogy a fedők alá nézzen. Semmi nem csillapíthatta gyerekkora mardosó éhségét. Háromgyerekes, szegény munkáscsaládban

nőtt fel. Babon, krumplin és tésztán éltek. Hús csak vasárnaponként került az asztalra, akkor se mindig. Cukor ha jutott, akkor is csak a kisebbeknek. Minden apróságért őt verték, ha vétkes volt, ha nem. „Te vagy a legidősebb, lehetne több eszed!”

Bori apja az ötvenes évek végén felelős állást kapott, ami viszonylag magas fizetéssel és rengeteg kiváltsággal járt. A minisztérium ebédlőjében háromféle menüből lehetett válogatni, ami valóságos kulináris orgia volt számára. Legszívesebben végigette volna mindhármat. Ingyen járhatott színházba, hangversenyre, operába. Zárt vetítésen nézhetett meg olyan filmeket, melyek sosem kerültek a mozikba. Olvashatta a kivonatos nyugati sajtót. Több információhoz jutott, mint bárki más, mégis megmaradt vaskalapos kommunistának. Igényelhetek volna nagyobb lakást is, ha nem olyan élehetetlen, illetve nem ragaszkodik puritán elveihez. „Amíg egyesek üzlethelyiségben vagy mosókonyhában laknak, addig nekünk nincs jogunk háromszobás lakáshoz” – hangoztatta. A család mindig csak az akciók lejártával értesült az elmulasztott lehetőségekről. Az apa néha külföldi kiküldetésekre is eljutott, persze kizárólag szocialista országokba. A zsírosabb nyugati utakat sima modorú, több nyelvet beszélő kollégái kapták meg. Közöttük is prolinak érezte magát. Bori majd elsüllyedt a szégyentől, amikor apjának a zsúfolt buszon vagy a metrón jutott eszébe, hogy fennhangon elhencegje: „amikor Vietnámban jártam...”, és minden szem feléjük fordult. Az apa valóban járt Vietnámban, persze az északi, kommunista országrészben. Bori látott is fényképeket, melyeken apja láncra fűzött tigriskölykökkel játszadozva üldögél a gyékényen, mosolyogva, mint a Nagy Fehér Főnök. A magyar népzene keleti gyökereit kutatta. Az apa remekül érezte magát a vietnámiak között, ahol a 165 centijével még ő is magasnak számított. Egyáltalán, folyton és állandóan ki akart magasodni az átlagból. Nem beszélt nyelveket, a németet is csak törte, de pár nyelven kiválóan elsajátította a köszönéseket. Köszönni még görögül és finnül is tudott. A kiejtése megtévesztően pazar volt. Idősebb korában fordult elő, hogy amikor Bori egy CT-vizsgálatra vitte, apja a román nyelvtudásával villogott a recepciós kislány előtt. Pechjére a kislány tökéletesen beszélt románul és simán leégette az öregot, aki váltig hangoztatta: – Nyelvész vagyok! – Vagy te ám nyelvész, legfőljebb a seggemben! – mérgelődött magában Bori, aki torkig volt azazal, hogy az öreg állandóan többnek próbálta láttatni magát, mint ami valójában volt. Még a névtáblára is rávésette, hogy Dr., pedig dehogyan volt az! Csak szeretett volna. Szánalmas!

Az apa harmincévi házasság után vált el Bori anyjától, és azóta a nők kézről kézre adták. A legutolsó élettársa azonban váratlanul elhunyt, így az apának mennie kellett a lakásból. Az öreg gondja Borira szakadt. Pár évig maga ápolta, de amikor a demencia jelei kezdtek mutatkozni, bejutatta egy Otthonba, ahol, ha nem is sűrűn, de viszonylagos rendszerességgel látogatta. Az öreg ritka, felajzott pillanataiban hihetetlen kérdésekkel és történetekkel állt elő. Megjött már a meghívó az amerikai konferenciára, ahol a magyar zene ázsiai vonatkozásairól tart előadást? Ki használja a három autóját, és ki nyírja a fűvet a balatoni nyaralóban? Bori jól tudta, hogy sose volt autója, nemhogy három, de egy se, nem beszélve holmi nyaralóról. – Képzeld csak, kislányom, néha egy-egy koncert szünetében elem áll egy ázsiai kinézetű fiatalember, megsimogatja az arcomat és idegenes akcentussal többször gyengéden eldunnyögi: „Apuka! Apuka!” Bori elhülve hallgatta ezeket a történeteket és nem tudta, vajon az öreg csak fantáziál, vagy valóban megtörtént a dolog. De most, hogy az Otthonban rákérdeztek az idegenes akcentussal beszélő férfira, Bori előtt felderengett a dosszié, melyet évekkel ezelőtt az apja adott neki azzal, hogy vigye be egy kiadóba. Bori bele is lapozott a *Fehér Orchidea* című regénybe, amely Vietnámban játszódott, és egy fehér férfi meg egy vietnámi nő házasságáról szólt, de annyira gusztustalannak találta a nászészaka realista, már-már pornóba hajló leírását, hogy ahelyett, hogy egy kiadóba vitte volna, bedobta az első kukába. Rémllett az is, hogy egyszer, még gyerekkorában egy nagyon szép, apró termetű ázsiai nő volt náluk vendégségben. Annyit kihámozott a felnőttek beszélgetéséből, hogy apuka elintézte a néninek, hogy Magyarországra kerüljön, mert ott, abban a keleti országban nagyon rosszul ment a sora. Apuka sokaknak segített, legyen az chilei vagy görög menekült, kezdő színész, bártancosnő vagy énekes. Apuka jó! Nem olyan, mint a többi hivatalnok, aki a papírkosárba dobja a kérvényeket. Ő elintézi. Sokan köszönhették neki az első állásukat vagy lakásukat. Azonban hiába a sok jótétemény, az öreget sose léptették elő, sőt egy átszervezés alkalmával korengedménnyel nyugdíjba küldték. Attól kezdve egyre kevesebben köszöntek rá az utcán vagy hívták meg protokolláris eseményekre, pedig azelőtt minden kapu megnyílt előtte, és sokan lebzseltek körülötte. Bori nagyon élvezte, hogy simán bemehettek a titkos átjárón a színészbüfébe, ahol nem kellett sorban állni és mindenki hangosan üdvözlö az ő apukáját. Apuka híres és népszerű! Tegződik a Bánk bánnal! Mindez azonban már a múlté. Amióta a legutolsó asszony is meghalt, az apa csak árnyéka önmagának. Az Otthonban a leépülés végképp felgyorsult. Már semmi nem fűzte a való világhoz. Nap-

hosszat ült a kerekesszékekben az ablak előtt, és számolta az elhaladó autókát. Az étkezések ugyan pillanatokra felvillanyozták, de öt perc múlva már azt is elfelejtette, hogy evett, és megkérdezte, mikor jön az ebéd. Mindenféle betegségek támadták meg, míg végül egy súlyos tüdőgyulladás elvitte 94 éves korában. Holott eltökélte, hogy száz évig fog élni. Hát, ez sem jött össze. Bori hirdetést tett közzé az újságokban apja temetéséről, de végül a szűk családon kívül csak a párttitkár volt jelen, aki egy szál szegfűvel róttá le a kegyeletét a sír előtt.

A temetőt senki nem látogatta. Néha azonban levett kalappal megállt a sírnál egy alacsony, fekete hajú, keleties kinézetű férfi. Megsimogatta a fejfát, mintha egy arcot simított volna végig, és idegenes akcentussal többször gyengéden eldünnyögte: – Apuka! Apuka!